

Przewidywane kierunki wsparcia ekonomii społecznej prowadzące do rozwoju kapitału społecznego w Polsce

Trwają obecnie w Polsce prace nad wytyczeniem kierunków rozwoju kraju na najbliższe 10-20 lat. Kilka resortów polskiego rządu koordynuje przygotowania dziewięciu zintegrowanych dokumentów o charakterze strategicznym. Dotyczą one takich obszarów, jak rozwój innowacyjności i efektywności gospodarki, kapitału ludzkiego, transportu i regionów, jak również zrównoważony rozwój wsi i rolnictwa, bezpieczeństwo narodowe i energetyczne, środowisko oraz organizacja sprawnego państwa. Wszystkie mają przyczynić się do realizacji celów rozwojowych kraju określonych w długookresowej i średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz umożliwić wdrożenie zarówno krajowego dokumentu strategicznego „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe” <http://www.polska2030.pl/> jak i unijnej strategii „Europa 2020” http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_PL_ACT_part1_v1.pdf. Pierwszy z dokumentów wskazuje na konieczność powiązania rozwoju kraju z poziomem istniejącego w społeczeństwie kapitału społecznego. Podkreśla, że jakkolwiek zmiana nie będzie możliwa bez zwiększenia zainteresowania Polaków dobrem wspólnym, poprawy jakości przestrzeni i debaty publicznej, podwyższenia poziomu wzajemnego zaufania, jak również wsparcia aktywności obywatelskiej oraz zwiększenia roli potencjałów kreatywnego i kulturowego. Trudno nie zauważyć, że do osiągnięcia tych celów przyczynić się może również rozwój systemu ekonomii społecznej.

Dostrzegło to Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które odpowiada za przygotowanie posiadającej horyzontalny charakter wśród wszystkich wymienionych dziewięciu dokumentów (powiązanej z nimi) **Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (SRKS)**. Znajduje się ona obecnie w fazie konsultacji społecznych <http://ks.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/strategia-rozwoju-kapitalu-spoolecznego.php> W sposób kompleksowy przedstawia założenia dotyczące rozwoju kapitału społecznego w Polsce, przewidując w tym celu m.in. istotne rozwiązania z zakresu ekonomii społecznej. Większość z nich idzie w kierunku opisywanym już na stronie projektu „Zintegrowany system wsparcia ekonomii społecznej” w dziale poświęconym monitoringowi uwarunkowań prawnych (zob. <http://isp.org.pl/site.php?id=602>). Warto zwrócić na nie teraz uwagę i raz jeszcze zastanowić się, w którą stronę pokierują rozwój systemu ekonomii społecznej w Polsce.

Działania z tego zakresu wpisane zostały w drugi z czterech celów, do których doprowadzić ma realizacja SRKS, tj. **„Poprawę mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne”**. W jego ramach ekonomia społeczna wpisuje się szczególnie w dwa priorytety strategii:

- 2.1. Wspieranie mechanizmów współpracy instytucji publicznych z obywatelami;
- 2.3. Wzmocnienie integracji i solidarności społecznej.

W obszarze pierwszego z wymienionych priorytetów szczególnie istotny w interesującym nas tutaj kontekście jest drugi z zaproponowanych kierunków działań, tj. „Wspieranie rozwoju partnerstwa i innych form współpracy służących przekazywaniu realizacji zadań publicznych obywatelom”. Dotyczy on przede wszystkim nowelizacji istniejących regulacji prawnych, która ma umożliwić wprowadzenie do porządku prawnego formuły partnerstwa publiczno-społecznego oraz jej upowszechnienie w administracji publicznej i organizacjach obywatelskich. Prowadzić do tego ma m.in. nowelizacja ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, do której

wpisane zostałyby *explicite* partnerstwo publiczno-gospodarcze. Miałoby to pozwolić na zwiększenie skali i zakresu zadań publicznych przekazywanych do realizacji organizacjom obywatelskim. Dalszym działaniem idącym w tym samym kierunku miałoby być wspieranie zadań publicznych realizowanych w partnerstwie publiczno-społecznych. Poparte działaniami upowszechniającymi wprowadzenie w ten sposób do polskiego porządku prawnego instytucji takiego partnerstwa mogłoby stać się podstawą do rozwoju trwałej współpracy samorządów, jednostek administracji rządowej i organizacji obywatelskich. Do specjalnego rodzaju tej ostatniej grupy podmiotów zaliczyć należy różnego rodzaju przedsiębiorstwa społeczne.

Obok powyższych rozwiązań jeszcze jedno z przedstawionych w strategii może wpłynąć na zwiększenie zainteresowania przez różne podmioty podejmowaniem działalności w formie ekonomii społecznej. Chodzi o postulowane poszerzenie zakresu stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych, pozwalających uwzględnić aspekty społeczne przy zleceniu realizacji zadań publicznych (np. fakt zatrudniania przez danego oferenta osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, prowadzenia przez niego działań na rzecz ich integracji zawodowej lub społecznej czy też angażowania do współpracy wolontariuszy). Obecne zasady funkcjonowania tej instytucji na gruncie prawa polskiego były już opisywane w ramach niniejszego monitoringu (zob. <http://isp.org.pl/uploads/filemanager/ISPKlauzulespo.wpolpzp-T.Schimanek.pdf>). W Strategii proponuje się wprost dokonanie nowelizacji ustawy Prawo Zamówień Publicznych w oparciu o ocenę dotychczasowych doświadczeń Urzędu Zamówień Publicznych oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej dotyczących wykorzystania istniejących już mechanizmów prawnych. Działanie to ma zostać uzupełnione o podjęcie prac o charakterze upowszechniającym, polegających na przygotowaniu oraz promocji podręczników i zaleceń dotyczących praktycznego stosowania klauzul społecznych.

W ramach drugiego z wymienionych powyżej priorytetów wpisujących się w realizację drugiego celu SRKS wpisano kierunek działań odnoszący się literalnie do ekonomii społecznej. Mowa jest tam o „Wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu”. Z jednej strony, planuje się w tym miejscu dalsze prowadzenie działań wynikających z prac powołanego w 2009 roku przez prezesa Rady Ministrów Zespołu ds. wypracowania rozwiązań systemowych w sferze ekonomii społecznej. SRKS postuluje wspieranie wypracowanych przez zespół rozwiązań w czterech głównych obszarach:

- wprowadzenie do porządku prawnego ustawy o przedsiębiorczości społecznej,
- przygotowanie długofalowego planu rozwoju przedsiębiorczości społecznej,
- wdrożenie zwrotnych mechanizmów finansowania przedsiębiorczości społecznej oraz innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu,
- przygotowanie i wdrożenie planu edukacji w zakresie przedsiębiorczości społecznej, w tym skierowanej do dzieci i młodzieży poprzez praktyczną edukację przygotowania do przedsiębiorczości.

Z drugiej strony, proponuje się wypracowanie i wdrożenie do polityk publicznych instrumentów oceny społecznej wartości dodanej przedsięwzięć ekonomicznych, w tym przedsiębiorstw społecznych. Dalsze działania polegać ma na zwiększeniu roli samorządów wojewódzkich w programowaniu i realizacji wsparcia oraz rozwoju przedsiębiorczości społecznej na należącym do ich jurysdykcji obszarze. Pierwsze z rozwiązań ma pozwolić na

określenie w przyszłości racjonalnego i efektywnego podziału środków publicznych przeznaczonych dla sektora przedsiębiorczości społecznej. Drugie natomiast z całą pewnością wpłynie na wzmocnienie systemu wsparcia ekonomii społecznej, w którym brakuje obecnie ogniw łączących regionalne Centra Ekonomii Społecznej (CESy)ⁱ z ich krajowym odpowiednikiem ulokowanym w strukturach Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. W Strategii przewidziano również potrzebę poszukiwania dalszych innowacyjnych mechanizmów przeciwdziałania społecznemu i zawodowemu wykluczeniu. Przyczynić się do tego mają granty celowe skierowane na wsparcie dla projektów testujących takie nowe rozwiązania oraz upowszechnienie tych spośród nich, które okażą się skuteczne, efektywne i użyteczne.

Prowadzone przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego konsultacje Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego potwierdzą do końca maja. Gorąco zachęcamy osoby zainteresowane rozwojem ekonomii społecznej w Polsce do zabrania w nich głosu. Zastosowanie w tym dokumencie określonych zapisów może mieć duże znaczenie w określeniu przyszłego kierunku kształtowania przedsiębiorczości społecznej w naszym kraju.

Autor: Filip Pazderski

Źródła: <http://ks.mkidn.gov.pl>, materiały własne autora

ⁱ Centra Ekonomii Społecznej to o pięć ośrodków pracujących na rzecz budowy sieci instytucji oferujących wystandaryzowane i kompleksowe wsparcie dla podmiotów ekonomii społecznej. Koordynacją ich pracy zajmuje się Departament Pożytku Publicznego MPiPS.